

PŁEĆ: DANA CZY ZADANA?

Anna M. Kłonkowska

PŁEĆ: **DANA** CZY **ZADANA?**

**Strategie negocjacji
(nie)tożsamości transpłciowej
w Polsce**

Recenzenci
prof. dr hab. Renata Ziemińska
dr hab. Krzysztof Arcimowicz, prof. UwB

Redaktor Wydawnictwa
Maria Kosznik

Projekt okładki i stron tytułowych
Piotr Paczuski

Na okładce
obraz Piotra Paczuskiego *Hilozomea* (2017)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja dofinansowana przez Instytut Filozofii, Socjologii
i Dziennikarstwa Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-603-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	7
2.	TERMINY STOSOWANE W NAUKACH SPOŁECZNYCH, TERMINY STOSOWANE W TEJ KSIĄŻCE	13
3.	TRANSPŁCIOWOŚĆ I ZWIĄZANA Z NIĄ TERMINOLOGIA W OBSZARZE MEDYCZYNY	25
3.1.	Skala Orientacji Płciowej (Sex Orientation Scale)	26
3.2.	<i>Diagnostyczny i statystyczny podręcznik zaburzeń psychicznych (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)</i>	27
3.3.	<i>Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems)</i>	35
3.4.	Od klasyfikacji do stygmatyzacji	39
4.	TRANSPŁCIOWOŚĆ W BADANIACH SPOŁECZNYCH. KONTEKST TEORETYCZNY	41
4.1.	Badania nad transpłciowością w literaturze anglojęzycznej	43
4.2.	Badania nad transpłciowością na gruncie polskim	46
4.3.	Cel książki i inspiracje teoretyczne	47
5.	METODOLOGIA I HISTORIA BADANIA	51
6.	SPOŁECZEŃSTWO WOBEC OSÓB TRANSPŁCIOWYCH	63
6.1.	Społeczne radzenie sobie z „anomaliami”	67
6.2.	Trans kobiecość, trans męskość i podwójne standardy akceptacji	78

SPIS TREŚCI

7.	OSOBY TRANSPLCIOWE WOBEC SPOŁECZEŃSTWA	109
7.1.	Magiczne transformacje – myślenie życzeniowe w okresie dzieciństwa	110
7.2.	„Wyjątek od reguły?” – potrzeba przynależności kategorialnej	117
7.2.1.	„Jest taka kategoria!” – potrzeba zaetykietowania siebie	118
7.2.2.	„Jest taka jednostka chorobowa” – większa akceptacja czy patologizacja?	122
7.3.	Asymilacja do dychotomii	126
7.3.1.	„Muszę nauczyć się z tym żyć” – dopasowanie się do dychotomii przez zaprzeczanie swojej tożsamości	127
7.3.2.	„Jak cię widzą, tak cię piszą” – dopasowanie się do dychotomii poprzez passing w nowej roli . . .	136
7.3.3.	Wykluczanie wśród wykluczonych	151
7.4.	„Ktoś się musi pokazać, żeby nie pokazywać mógł się ktoś” – transplciowość jako sposób na tożsamość i sposób na życie	160
7.5.	<i>Gender benders</i> , czyli komu potrzebna jest płęć?	174
7.6.	<i>True trans</i> czy <i>gender queer</i> ? – wewnątrzgrupowe kontrowersje wokół konkurencyjnych dyskursów (nie)tożsamości transplciowej.	178
8.	KOŃCOWE REFLEKSJE, CZYLI PORADY NA TEMAT PRZETRWANIA W SPOŁECZEŃSTWIE	187
8.1.	Trzecia zasada Newtona – o wzajemnym wpływie autopercepcji i percepcji społecznej	187
8.2.	Nietolerancja wynika z ignorancji	193
8.3.	„Jeszcze będzie przepięknie, jeszcze będzie normalnie” – optymizm w prognozach na przyszłość . .	197
9.	WNIOSKI I PODSUMOWANIE	199
10.	PODZIĘKOWANIA	205
11.	LITERATURA	207